

1
ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ

«25» квітня 2024 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Швецової Ірини Вікторівни

на тему: «Система формування іншомовної комунікативної
компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в
умовах неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка від 25 квітня 2024 року.

ПРИСУТНІ члени фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.

2. Галета Ярослав Володимирович, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

3. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

4. Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

5. Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

6. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

7. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

8. Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

9. Кашуба Людмила Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

10. Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

11. Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

12. Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

13. Нагорна Олена Василівна, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

14. Руденко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Швецова Ірина Вікторівна, здобувач.

2. Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації Швецової Ірини Вікторівни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рецензенти:

Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Окольнича Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Головуюча на засіданні фахового семінару – Рацул Анатолій Борисович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Шановні члени кафедри педагогіки та спеціальної освіти, запрошені. Розпочинаємо засідання: на порядку денному обговорення основних наукових результатів дисертації Швецової Ірини Вікторівни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і

управління морськими суднами в умовах неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики «Впровадження різнорівневого комунікативного навчання англійської мови за професійним спрямуванням в умовах компетентнісного підходу» (Державний реєстраційний № 0116U07229, 2017-2018 р.); «Впровадження технологій активного навчання у процес підготовки до ефективного морського професійного спілкування» (Державний реєстраційний № 0120U100188, 2019-2022 р.); «Інноваційні технології навчання для ефективно морської комунікації» (Державний реєстраційний № 0124U001986, 2024-2025 р.).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Херсонської державної морської академії (протокол № 4 (9) від 23.11.2021р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 08.02.2022 р.).

Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається І. В. Швецовій.

Швецова І. В.: Шановний завідуючий кафедрою, шановні члени кафедри, шановні рецензенти, дозвольте представити дисертаційне дослідження на тему: «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти».

Євроінтеграційні процеси, стрімкий розвиток світового комерційного мореплавства, сучасний стан української морської транспортної галузі, зовнішні та внутрішні виклики соціоекономічного життя країни, обумовили підвищення вимог до підготовки конкурентноспроможних та висококваліфікованих фахівців морської галузі. Наразі перед закладами вищої морської освіти постає проблема підвищення якості професійно орієнтованої іншомовної підготовки фахівців до рівня міжнародних стандартів через формування іншомовної комунікативної компетентності для здійснення професійної діяльності у полікультурному та багатомовному середовищі.

Сучасні тенденції щодо реформування та підвищення рівня якості володіння іноземною мовою в умовах глобалізаційних трансформацій, інтенсивного розвитку міжкультурних і професійних контактів з представниками інших країн, оновлення ціннісних пріоритетів українського суспільства актуалізує проблему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців із навігації і управління морськими суднами у системі неперервної освіти України, вимагаючи якісно нового підходу до їхньої підготовки, здатних встановлювати міжкультурні зв'язки та оперативно вирішувати проблеми в професійній та соціальній сферах.

Узагальнюючий аналіз досліджень та пріоритетних заходів, що спрямовані на реалізацію державної політики вдосконалення освітнього процесу іншомовної освіти щодо формування іншомовної комунікативної

компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, вказує на наявність суперечностей між:

– зростаючими вимогами міжнародних і національних стандартів якості іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами та недостатнім рівнем їхньої професійної підготовки;

– необхідністю формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та відсутністю науково обґрунтованих організаційно-педагогічних умов забезпечення цього процесу;

– сучасними вимогами до вдосконалення системи формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та реальним станом її науково-педагогічного забезпечення;

– потребою в ефективних шляхах формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами і недостатньою науково-методичною розробленістю основ застосування сучасних технологій.

Соціальна значущість та об'єктивна потреба морської галузі у фахівцях з навігації і управління морськими суднами з високим рівнем сформованості іншомовної комунікативної компетентності, недостатня теоретико-методична розробленість означеної проблеми в теорії та методиці професійної освіти, необхідність вирішення виявлених суперечностей, зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження**:

1. Здійснити контент-аналіз стану розробленості проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

2. Теоретично обґрунтувати структурні компоненти іншомовної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

3. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати авторську концепцію формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

5. Спроектувати, обґрунтувати та адаптувати до освітнього процесу структурно-процесуальну модель поетапного формування іншомовної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

6. Виокремити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

7. Експериментально перевірити результативність системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Предмет дослідження – система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Дозвольте не зупинятися на інших елементах наукового апарату, а перейти до викладу змісту основних результатів роботи.

Згідно з першим завданням здійснено контент-аналіз стану розробленості проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Аналіз актуальних освітніх програм та підходів у різних країнах вказує на значення інноваційних методів навчання, інтеграції технологій та акценту на міжкультурній компетентності, які є необхідними для ефективної роботи в багатомовному середовищі.

Результати дослідження виявили, що успішне формування іншомовної комунікативної компетентності вимагає інтеграції національних та міжнародних стандартів, зокрема положень Міжнародної асоціації морських університетів (IAMU), що сприяє створенню компетентнісної моделі підготовки. Освітні програми з навігації та управління морськими суднами мають бути побудовані на основі наукових досліджень і забезпечувати, що практичні навички студентів відповідають встановленим стандартам якості та безпеки.

Зважаючи на міжнародні вимоги, зокрема конвенції та кодекси, необхідно акцентувати увагу на вдосконаленні мовної підготовки через спеціалізовані курси, практичні заняття на тренажерах, які імітують умови роботи на морському навігаційному мості, та використання цифрових технологій для самоосвітньої діяльності, що дало можливість підвищити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності та забезпечити високу якість виконання професійних обов'язків в межах міжнародних стандартів.

Національні системи освіти, зокрема в Україні, мають враховувати глобалізаційні тенденції та впроваджувати необхідні зміни для адаптації до швидко змінюваних вимог ринку праці, забезпечуючи міжнародне визнання та збільшення конкурентоспроможності випускників. Структурні реформи, впровадження інтенсивних мовних курсів та програм, які відповідають міжнародним стандартам, є ключовими для подальшого розвитку галузі та забезпечення безпеки на морі.

Відповідно до другого завдання теоретично обґрунтовано структурні компоненти іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

На основі проведеного теоретичного аналізу наукових досліджень здійснено системний аналіз ключових понять, що лежать в основі аналітичного огляду розвитку іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. Іншомовна освіта розглядається як засіб професійного і культурного збагачення, який сприяє міжкультурній адаптації. Спеціальні напрямки англійської мови, такі як морська англійська, англійська для спеціального призначення, ділова англійська, адаптовані до вимог морської індустрії, сприяють підвищенню ефективності професійної діяльності та міжкультурного спілкування. Концепція неперервної освіти визначається як система, що забезпечує неперервний професійний розвиток, відповідаючи на сучасні виклики.

Запропоновано авторську інтерпретацію поняття «іншомовна комунікативна компетентність» як інтегративну, структуротворюючу та особистісно-професійну характеристику, що об'єднує лінгвопрофесійні знання, уміння та навички у галузі іноземної мови з мотивами та цінностями, які сприяють систематичному та усвідомленому застосуванню цих компетентностей у професійній діяльності, включаючи здатність до ефективної міжкультурної комунікації.

Ключові компоненти цієї компетентності, такі як аксіологічно-мотиваційний, когнітивний та регулятивно-діяльнісний, яка сприяє систематичному та усвідомленому застосуванню мовних і міжкультурних здібностей. Ця структура підтримує фахівців у їх здатності сприймати і розуміти інші культурні позиції і цінності, а також сприяє побудові ефективних професійних взаємодій на основі суб'єкт-суб'єктної співпраці та діалогу. Ця інтегрована система є фундаментом для успішного виконання міжнародних професійних обов'язків і ведення міжкультурного діалогу, вирішальна для розвитку професійних навичок в умовах неперервної освіти.

Згідно з третім завданням визначено критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Визначено критерії такі як: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісно-рефлексивний, які забезпечують мультидисциплінарну основу для оцінки і вдосконалення професійних навичок майбутніх фахівців. Рівні сформованості – достатній, середній та високий – ілюструють міру підготовки особистості до ефективного вирішення професійних завдань у міжнародному контексті.

Дослідження підкреслює, що високий рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності характеризується глибоким розумінням міжнародних стандартів, спеціалізованої лексики та майстерністю в міжкультурній комунікації. Ці фахівці є лідерами у своїй

галузі, сприяють підвищенню стандартів міжкультурної взаємодії та професійної ефективності.

Достатній рівень вказує на наявність базових знань та умінь, що дозволяють виконання обмеженого спектра задач, проте відсутність глибокої мотивації до самовдосконалення вимагає значного підвищення рівня підготовки та підтримки для досягнення вищих стандартів.

Середній рівень відображає базові навички та знання, що необхідні для ефективної роботи, але потребують подальшої підтримки та розвитку для більш складних професійних завдань. Здобувачі на цьому рівні мають обмежену здатність до адаптації в міжкультурних умовах.

Загалом, розроблені критерії та показники сприяють формуванню цілісної системи підготовки морських спеціалістів, яка враховує глобалізаційні вимоги та сприяє особистісному розвитку та адаптації фахівців у швидкозмінних умовах міжнародної морської індустрії.

Відповідно до четвертого завдання розроблено та теоретично обґрунтовано авторську концепцію формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Розроблена концепція формування іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з навігації та управління морськими суднами в умовах неперервної освіти виявляє важливість реформування освітнього процесу, забезпечуючи його відповідність до потреб сучасної морської індустрії та міжнародних стандартів. Визначення прогалин у існуючих методиках викладання іноземних мов та відсутність системних досліджень у цій області акцентують на критичну необхідність реформування освітнього контенту, що повинно бути спрямоване на підвищення якості підготовки фахівців та розвиток їх здатності до ефективної міжкультурної комунікації.

Концепція, розроблена на основі теоретичних та методологічних підходів, враховує низку важливих аспектів: від визначення основних принципів і організаційно-педагогічних умов до адаптації змісту навчання до специфіки професії морського фахівця. Зокрема, акцентується на важливості інноваційного освітнього середовища, що інтегрує новітні технології та методи навчання для забезпечення більш глибокого засвоєння іноземних мов та культурних знань.

Концепція визначає також конкретні завдання, що мають бути виконані для реалізації вказаних цілей: від розробки цілісних освітніх траєкторій, що включають поступове навчання від базових до продвинутих рівнів іншомовної підготовки, до впровадження системного моніторингу і оцінки результатів навчання. Особливу увагу приділено формуванню професійно значущих навичок, що дозволяють фахівцям ефективно виконувати свої обов'язки в мультикультурному середовищі, що є критично важливим для сучасних морських операцій.

Таким чином, розроблена концепція відображає необхідність інтеграції міждисциплінарних знань, розвиток інноваційних освітніх технік і підходів до навчання, що має на меті не тільки вдосконалення професійних навичок

морських фахівців, а й підготовку їх до викликів сучасного мореплавання і міжнародного співробітництва.

Згідно з п'ятим завданням спроектовано, обґрунтовано та адаптовано до освітнього процесу структурно-процесуальну модель поетапного формування іншомовної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Модель формування іншомовної комунікативної компетентності представлена як динамічний комплекс, який включає кілька взаємопов'язаних компонентів: концептуально-цільовий, змістовно-структурний, технологічний та діагностико-результативний. Ця структура орієнтована на забезпечення не лише комплексної теоретичної підготовки, але й практичних навичок, необхідних для ефективної діяльності в умовах сучасного міжнародного мореплавства.

Концептуально-цільовий компонент системи оформлює стратегічні напрями навчання, включаючи інтеграцію міжнародних нормативно-правових документів, зокрема Міжнародної конвенції ПДМНВ 78/95, що визначає стандарти підготовки моряків. Змістовно-структурний компонент забезпечує розробку та імплементацію деталізованих навчальних програм, орієнтованих на поступове і системне засвоєння професійних та мовних знань. Технологічний компонент інтегрує сучасні освітні технології, включаючи симуляційні тренажери та віртуальні середовища, що сприяють глибокому засвоєнню знань і розвитку необхідних практичних умінь.

Діагностико-результативний компонент системи грає ключову роль у моніторингу та оцінці ефективності навчання, забезпечуючи своєчасне коригування освітнього процесу та впровадження необхідних змін на основі отриманих даних. Це дозволяє не лише виявляти потенційні слабкі місця в процесі підготовки, але й адаптувати навчальний процес до швидко змінюваних умов міжнародного мореплавства.

Таким чином, спроектована модель є ефективним інструментом для забезпечення високого рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації та управління морськими суднами, здатних адекватно реагувати на виклики сучасного мореплавства і відповідати міжнародним стандартам у сфері навігації та управління морськими суднами.

Відповідно до шостого завдання виокремлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови реалізації системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та розроблено методики їх реалізації.

Доведено важливість організаційно-педагогічних умов, які є фундаментом для розробки ефективних навчальних стратегій і програм, зорієнтованих на формування іншомовної комунікативної компетентності. Визначені організаційно-педагогічні умови включають оптимізацію навчально-методичного супроводу на основі міждисциплінарного підходу; впровадження інноваційних педагогічних методів та форм освітнього процесу з метою залучення здобувачів освіти до активного процесу формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації та

управління морськими суднами; здобувачів освіти в активне професійно-спрямоване освітньо-мовленнєве середовище у процесі самоосвітньої діяльності; забезпечення науково-методичного супроводу процесу формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами ; забезпечення науково-методичного супроводу процесу формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації і управління морськими суднами. Така інтегрована система сприяє не лише набуттю мовних знань, але й розвитку критичного мислення, міжкультурної чутливості та професійних навичок, необхідних для ефективної діяльності в міжнародному морському середовищі.

Ефективне застосування організаційно-педагогічних умов може значно покращити якість освіти фахівців, гарантуючи їх готовність до професійної роботи у глобалізованому світі. В такому контексті, успішний досвід реалізації цих педагогічних ініціатив може стати зразком для інших освітніх програм, що мають на меті розвиток спеціалізованих професійних компетенцій.

Згідно сьомого завдання експериментально перевірено результативність системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

На основі проведеного експериментального дослідження можна зробити наступний висновок: система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, розроблена в рамках даного дослідження, демонструє високу результативність.

Використання статистичних методів, зокрема t-критерію Стьюдента для порівняння рівнів компетентності, підтверджує значущість поліпшення в показниках сформованості іншомовної комунікативної компетентності у відповідності до зазначених методик навчання. Кінцеві дані, представлені в дисертації, вказують на те, що зазначені підходи та методики забезпечують підвищення якості професійної підготовки з вірогідністю не менше 95%, що свідчить про ефективність розробленої системи в контексті сучасних вимог міжнародного мореплавства.

Проведене дослідження не вичерпує всіх можливостей підвищення рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. Перспективи подальшого дослідження вбачаються у модифікації лінгвотехнологічної складової професійної підготовки фахівців з навігації і управління морськими суднами із використанням імерсивних технологій, що мають більш широкі можливості щодо формування професійно орієнтованих компетентностей в добу цифровізації.

Дякую за увагу!

Здобувачу було задано **11 запитань**, на які доповідач надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Запитання задавали:

Рацул Олександр Анатолійович, професор кафедри психології та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Ірино Вікторівно, які дослідники займались аналізом ключових аспектів формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами в контексті системи неперервної освіти?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Окремі аспекти формування ІКК фахівців у сфері навігації та керування морськими суднами в рамках системи неперервної освіти регулярно ставали предметом наукового аналізу. Зокрема, В. Желясков обґрунтував теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх судоводіїв у морських навчальних вищій закладах до професійної комунікативної взаємодії, І. Рябуха здійснив дослідження розвитку морської освіти в Україні (друга половина XVIII – початок XXI століття), В. Золотавська репрезентувала результати історико-педагогічного дослідження теорії і практики вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю у 70-х роках XX – на початку XXI століття, М. Сотер дослідила формування готовності фахівців до міжкультурної комунікації; предметом дослідження педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності було В. Ключко і О.Єфімова; психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності майбутніх моряків дослідила О. Тиран. Різні виміри проблематики освіти майбутніх фахівців у вищих закладах освіти на основі компетентнісного підходу були детально проаналізовані у працях Д. Коровій, О. Тимофєєвої. Досліджуючи проблеми навчання англійської мови майбутніх фахівців з навігації і управління морськими суднами, вчені зосереджують особливу увагу на професійній спрямованості, що розкрито у працях С. Барсук, Н. Бобришева, Л. Ліпшиць, О. Літікової, І. Литвиненко В. Смелікової, Н. Огородник, А. Юрженко. Важливі аспекти неперервної професійної підготовки фахівців досліджено у працях О. Даниленко, Н. Ничкало.

Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, які основні підходи до розуміння концепції «іншомовної комунікативної компетентності» були ідентифіковані та інтегровані для визначення поняття в контексті професійної діяльності фахівців з навігації та управління морськими суднами?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Комплексний аналіз домінуючих трактувань концепції «іншомовної комунікативної компетентності» в академічному полі дозволяє ідентифікувати кілька фундаментальних підходів до розуміння даного явища. Відповідно до першої концептуальної позиції, ІКК розглядається як комплексне інтегроване формування особистості, ключовою функцією якого є забезпечення здатності до комунікації в контексті іншомовного спілкування, що розвивається як результат освітнього процесу. Другий підхід акцентує на здатності особистості ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію, адекватно взаємодіяти з представниками інших культур, та вмінні розв'язувати міжособистісні та міжкультурні конфлікти. Третій підхід вбачає в ІКК сукупність лінгвістичних

знань, умінь і навичок, що передбачає високий рівень володіння як вербальними, так і невербальними комунікативними стратегіями, розвиваючись через практику моделювання професійної іншомовної діяльності. Таким чином, різноманітність підходів до вивчення ІКК підкреслює її багатогранність як наукової категорії та важливість у контексті міжкультурної взаємодії та професійного розвитку особистості. З вищезазначених підходів до розуміння ІКК, що були представлені, можна сформулювати визначення поняття для застосування у дослідженні професійної діяльності фахівців з навігації та управління морськими суднами.

«Іншомовна комунікативна компетентність» у цьому контексті може бути визначена як інтегративна, системоутворююча та особистісно-професійна характеристика, яка об'єднує спеціалізовані знання, уміння та навички у галузі іноземної мови з мотивами та цінностями, що сприяють систематичному та усвідомленому застосуванню цих компетенцій для організації та ведення професійної діяльності в сфері навігації та управління морськими суднами, включаючи здатність до ефективної міжкультурної комунікації та вирішення міжкультурних конфліктів. Таке визначення враховує важливі аспекти, які були висвітлені у різних концепціях ІКК, і призначене для адаптації до конкретного професійного контексту фахівців з навігації і управління морськими суднами.

Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, які аспекти включає в себе когнітивний компонент ІКК фахівців з навігації та управління морськими суднами?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Когнітивний компонент ІКК охоплює кілька ключових аспектів, кожен з яких відіграє вирішальну роль у формуванні ефективних мовних навичок, необхідних для професійної діяльності у міжнародному середовищі.

1. Фонетика. Фонетика має критичне значення, оскільки вона включає засвоєння і правильне використання звукової системи мови. Це є фундаментом для коректної вимови та розуміння на слух, що дозволяє забезпечувати ясність комунікації та уникати непорозумінь у міжнародному морському спілкуванні.

2. Граматика. Знання граматичних структур, особливо в контексті ділової комунікації та професійної літератури, забезпечує здатність до формулювання грамотного та структурованого мовлення. Володіння морфологією та синтаксисом важливо для точності та логічності висловлювань.

3. Лексика. Знання професійної термінології критично важливе для читання міжнародних документів, ведення діалогів у професійному контексті, а також для точного та адекватного вираження фахових думок. Спеціалізована лексика допомагає фахівцям ефективно обговорювати специфічні аспекти своєї роботи.

4. Мовленнєві навички. Розвиток навичок говоріння, аудіювання, читання та письма включає не лише знання та розуміння мови, але й уміння адаптувати мовлення до різних комунікативних ситуацій. Це включає здатність вести діалоги, висловлювати власні думки, писати звіти та документацію, що має вирішальне значення для професійної діяльності.

Кожен з цих елементів має безпосереднє відношення до виконання професійних завдань у сфері мореплавства, де важливу роль відіграють точність, надійність та ефективність комунікації. Розвиток когнітивного компоненту ІКК дозволяє фахівцям не тільки виконувати свої обов'язки на високому рівні, але й сприяє професійному зростанню, підвищенню міжкультурної компетентності.

Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, на пошуковому етапі дослідження Вами був здійснений аналіз навчально-методичного забезпечення у морських закладах освіти. Які ключові висновки були отримані та які стратегічні напрямки оновлення були ідентифіковані під час аналізу навчальних матеріалів із морської англійської мови для освітньої підготовки фахівців з навігації та управління морськими суднами в контексті неперервної освіти?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. На пошуковому етапі дослідження був здійснений детальний аналіз навчально-методичного забезпечення в морських закладах освіти, зокрема, навчальних матеріалів з морської англійської мови для освітньої підготовки фахівців з навігації та управління морськими суднами. Основні висновки та стратегічні напрямки оновлення, які були ідентифіковані під час цього аналізу, визначають поточний стан та майбутні орієнтири для підвищення якості освіти в цій галузі.

1. Застарілість матеріалів: Багато навчальних посібників не відповідають сучасним вимогам і стандартам мореплавства, особливо в контексті глобалізації та технологічного прогресу.

2. Недостатня інтеграція мовної підготовки: Морська англійська мова часто викладається без належного зв'язку з практичними аспектами навігаційної діяльності.

3. Обмежена міждисциплінарність: Викладання зосереджене на специфічних аспектах без інтеграції з іншими важливими дисциплінами, такими як екологія, метеорологія та міжнародне морське право.

Серед стратегічних напрямків оновлення на нашу думку є:

1. Актуалізація змісту навчальних матеріалів: Це передбачає оновлення навчальних курсів з метою включення сучасних стандартів безпеки, використання новітніх технологій управління суднами і навігаційних методик. Навчальні матеріали мають бути розроблені таким чином, щоб вони відображали поточні реалії мореплавства.

2. Інтеграція мовної підготовки: Навчальні програми мають включати комплексний підхід до викладання морської англійської мови, що охоплює спеціалізовану лексику, технічні терміни, а також практику в ситуативних діалогах і реальних комунікаційних сценаріях на морі.

3. Міждисциплінарний підхід: Потрібно розширити інтеграцію з іншими дисциплінами, пов'язаними з мореплавством. Навчальні матеріали мають включати елементи метеорології, морського права та екології, щоб здобувачі освіти могли краще розуміти взаємозв'язки та наслідки своїх дій в морському середовищі.

4. Важливим є включення практичних завдань, які дозволять застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях, таких як використання навігаційних симуляторів, вирішення кейсів із практики мореплавства, а також планування морських маршрутів.

5. Навчальні матеріали мають бути досить гнучкими, щоб адаптуватися до нових навчальних методів і технологій, що включає дистанційне навчання, мобільні додатки та інтерактивні онлайн-курси.

6. Врахування м'яких навичок, таких як лідерство, командна робота та стресостійкість, в навчальних програмах є важливим для підготовки фахівців, які можуть ефективно працювати в морському середовищі.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, які стратегії були застосовані для імплементації міждисциплінарного підходу у навчально-методичний супровід у вашому дисертаційному дослідженні, і які основні практичні виклики виникли під час реалізації цих стратегій?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. У ході дослідження було застосовано міждисциплінарний підхід для інтеграції різних академічних дисциплін у навчально-методичний супровід програми підготовки фахівців з навігації та управління морськими суднами. Цей підхід включав кілька стратегій:

1. Об'єднання навчальних планів та курсів, які традиційно викладалися окремо, з метою створення комплексного освітнього досвіду, що включає технічні, правові, екологічні та мовні аспекти мореплавства.

2. Організація семінарів та робочих груп з представниками різних дисциплін, щоб обговорити та інтегрувати різні підходи та перспективи у освітній процес.

3. Регулярне залучення професіоналів та експертів з галузі для проведення гостьових лекцій та майстер-класів, що допомогло зрозуміти міждисциплінарні зв'язки.

Основні практичні виклики:

1. Одним з головних викликів було забезпечення ефективної взаємодії та координації між викладачами різних дисциплін, що мають різні методологічні підходи та навчальні цілі.

2. Створення інтегрованих навчальних матеріалів, які ефективно поєднують різні дисципліни, вимагало значних зусиль у плані розробки та узгодження змісту курсів.

Подолання цих викликів вимагало тісної співпраці всієї академічної спільноти, а також розробки гнучких та адаптивних підходів до навчання і оцінювання. Нами були організовані експертні зустрічі в спеціально

обладнаних навчальних лабораторіях та тренажерних комплексах. Серед навчальних засобів були: водно-тренажерна станція; комплекс для відпрацювання навичок безпеки на воді; пожежний полігон; лабораторія медичної допомоги на борту судна; лабораторія інноваційних технологій; аудиторія для навчання боротьбі з пожежею на борту судна.

Така спільна робота викладачів забезпечила відбір релевантного матеріалу для подальшого використання у розробці курсу та навчанні морської англійської мови, визначенню специфічної термінології, а також підготовці професійно-орієнтованих завдань, які мотивують здобувачів освіти до практичного застосування мови.

Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор. Шановна Ірино Вікторівно, як у вашому дослідженні було реалізовано формування адаптації до міжкультурного середовища у контексті регулятивного компоненту іншомовної комунікативної компетентності морських фахівців?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Формування адаптації до міжкультурного середовища серед майбутніх морських фахівців було частиною програми формування ІКК, особливо в рамках регулятивного компоненту, який зосереджений на управлінні поведінкою та діями в міжкультурному контексті. Важливою частиною цих зусиль було залучення здобувачів освіти до участі в міжнародних проєктах. Наведу приклад:

«Hello project» був розроблений як міжнародна освітня ініціатива, спрямована на залучення студентів з різних країн у спільне вивчення англійської мови та розвиток міжкультурних навичок через колаборативні віртуальні проєкти. Проєкт мав на меті не тільки підвищення лінгвістичної компетентності, а й формування глибокого розуміння культурної різноманітності та здатності до адаптації і взаємодії в міжнародному професійному середовищі.

Формування адаптації до міжкультурного середовища здійснювалася через :

1. Віртуальні обміни: Здобувачі освіти з різних університетів світу здійснювали віртуальні обміни, працюючи над спільними завданнями, що вимагали комунікативних та культурних адаптацій. Ці сесії включали обговорення кейсів, де культурні розбіжності могли впливати на рішення.

2. Міжкультурні семінари: Регулярні семінари та воркшопи, спрямовані на розвиток міжкультурних навичок, включаючи лекції від міжнародних експертів у галузі культурології.

3. Колаборативні дослідницькі проєкти: Здобувачі освіти спільно працювали над дослідницькими проєктами, які включали аналіз міжнародних нормативних документів, вивчення культурних аспектів у морському законодавстві та практиках.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, яким чином використовувалась позааудиторна робота для впровадження міждисциплінарного підходу у системі формування

іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з навігації та управління морськими суднами? А також, які конкретні форми цієї діяльності були застосовані у моєму дослідженні?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. У рамках нашого дослідження значну увагу було приділено реалізації міждисциплінарного підходу через позакласну роботу. Основною метою було забезпечення глибокого інтегрованого навчання, яке сприяло б розвитку мовних та професійних навичок в умовах реального міжкультурного спілкування.

Наукова підготовка здобувачів освіти за допомогою позакласної роботи включала проведення "Amazing Quest". Цей міждисциплінарний квест залучав здобувачів освіти до виконання завдань, які інтегрували знання з різних дисциплін та мовної практики. Команди здобувачів освіти переміщалися між різними локаціями на території навчального закладу, де кожна локація пропонувала унікальні завдання, спрямовані на оцінювання та розвиток компетенцій. Завдання включали аналітичні вправи, практичні завдання, і все відбувалось із використанням англійської мови як комунікаційного засобу. Цей захід не лише сприяв розвитку мовних та професійних навичок, але й дозволяв здобувачам освіти застосувати теоретичні знання на практиці в реальних ситуаціях, сприяючи розвитку критичного мислення та командної роботи.

До інших форм позакласної роботи в нашому дослідженні належали заходи як "Географічний квест" та "Конкурс знань правил COLREG". "Географічний квест" вимагав від здобувачів освіти використання англійської мови для розв'язання географічних завдань, таких як визначення широти і довготи або планування маршрутів, що сприяло розвитку як мовних, так і професійних навичок. Змагання з правил COLREG включало застосування знань з міжнародних норм та правил управління суднами для уникнення зіткнень, що дозволяло практично використовувати теоретичні знання в симуляційних умовах.

Наукові SANDPITS, як інтерактивні дискусійні сесії, створювали середовище для креативного обміну ідей і підходів між здобувачами освіти, сприяючи глибокому зануренню в спеціалізовані теми, інтеграції знань та розвитку комунікативних навичок.

Руденко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, які стратегії підготовки науково-педагогічного складу є найбільш ефективними для забезпечення високої якості освіти у формуванні іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації та управління морськими суднами?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Ефективні стратегії підготовки науково-педагогічного складу для забезпечення високої якості освіти в галузі іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами охоплюють кілька ключових напрямків:

1. Професійний розвиток через спеціалізовані тренінги: Регулярне навчання викладачів, зокрема у сферах новітніх технологій у навігації та управлінні суднами, а також в методах викладання іноземних мов.

2. Сертифікація та кваліфікація: Забезпечення того, щоб викладачі пройшли відповідну сертифікацію з іноземних мов і мали достатній рівень знань для викладання та комунікації.

3. Міжнародний обмін та стажування: Організація програм обміну з іноземними навчальними закладами для викладачів, що дозволить їм ознайомитись з міжнародними освітніми практиками та підвищити власну кваліфікацію.

4. Інтеграція практичного досвіду у навчальний процес: Використання досвіду професіоналів з галузі мореплавства для вдосконалення практичних навчальних модулів та забезпечення реалістичності навчання.

5. Залучення представників морської індустрії до розробки курсів, щоб забезпечити актуальність і практичну спрямованість освітнього контенту.

6. Залучення викладачів до тренінгів з використання новітніх освітніх технологій, таких як онлайн-платформи для дистанційного навчання, віртуальні симулятори тощо.

Ці стратегії підсилюють педагогічні навички викладачів, сприяючи формуванню висококваліфікованих фахівців з іншомовної комунікативної компетентності у сфері мореплавства.

Дубінка Миколо Михайловича, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, назвіть інноваційні педагогічні методи, які були використані у вашому дослідженні, і поясніть яке їх значення у системі формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців у галузі навігації та управління морськими суднами?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. У нашому дослідженні ми використали ряд інноваційних педагогічних методів, щоб покращити процес формування ІКК фахівців у галузі навігації та управління морськими суднами. Основними методами були симуляції, інтерактивні вправи, кейс-методи та використання віртуальної реальності.

Симуляційні тренажери: Ці тренажери імітували різноманітні ситуації на борту судна, де здобувачі освіти використовували англійську мову для вирішення задач. Такі тренажери включали в себе сценарії надзвичайних ситуацій, що дозволяли здобувачам освіти відпрацьовувати прийняття рішень у безпечному середовищі.

Інтерактивні вправи: Використання рольових ігор, дебатів та дискусій допомагало моделювати спілкування з екіпажем, портовими службами та іншими суднами.

Кейс-метод: Аналіз та обговорення реальних випадків із морської практики допомагали здобувачам освіти розробляти рішення на основі аналізу специфічних ситуацій, використовуючи морську англійську. Це стимулювало критичне мислення та практичне застосування теоретичних знань.

Використання технологій віртуальної реальності (VR): VR-технології створювали реалістичні навчальні сценарії, що забезпечували здобувачам освіти можливість інтенсивної практики в умовах, максимально наближених до реальності. Використання VR сприяло глибокому зануренню в мовне середовище, підвищенню емоційної відгуку та розвитку вміння швидко реагувати на зміни у навколишньому середовищі.

Ці методи значно підвищили ефективність навчання, дозволяючи здобувачам освіти не лише вдосконалювати мовні навички, але й розвивати ключові професійні компетенції, необхідні для ефективного управління судном у міжнародних водах.

Дубінка Микола Михайловича, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, як електронні засоби навчання сприяють створенню інноваційного іншомовно-освітнього середовища для фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, та як вони сприяють підвищенню ефективності викладання англійської мови професійного спрямування?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Електронні засоби навчання відіграють вирішальну роль у створенні інноваційного іншомовно-освітнього середовища та значно підвищують ефективність викладання англійської мови професійного спрямування через наступні аспекти:

1. Гнучкість у навчанні: Електронні платформи дозволяють фахівцям навчатися в зручній для них час та темп, адаптуючи навчальний процес під особисті та професійні потреби. Наприклад, веб-базовані курси і мобільні додатки забезпечують доступ до навчальних матеріалів 24/7, що є ідеальним для моряків, які часто перебувають в рейсах.

2. Сучасні електронні засоби навчання включають відео, інтерактивні тести, симуляції та ігри, що сприяють кращому засвоєнню мовних навичок. Наприклад, інтерактивні симуляції ситуацій на мості судна допомагають здобувачам освіти застосовувати теоретичні знання у практичних контекстах.

3. Розширений доступ до ресурсів: Електронні засоби навчання забезпечують доступ до великої кількості матеріалів, таких як спеціалізовані словники, статті, довідкові матеріали та лекції від експертів з усього світу. Це забезпечує багатство ресурсів, доступних для самостійного вивчення.

4. Швидке оцінювання та зворотний зв'язок: Електронні платформи включають системи миттєвого оцінювання, що дозволяють відразу ж розуміти свої помилки та успіхи, сприяючи більш ефективному і самостійному навчанню.

5. Співпраця та комунікація: Електронні інструменти часто включають функції для співпраці, такі як форуми, чати та відеоконференції, які дозволяють ефективно спілкуватися та працювати над спільними проектами. Наприклад, віртуальні класи можуть проводити групові проекти та дебати в режимі реального часу, що дозволяє здобувачам освіти з різних країн ефективно взаємодіяти.

Ці електронні засоби, інтегровані в освітній процес, не тільки покращують рівень занурення у мовне середовище та розвиток комунікативних навичок, але й значно підвищують загальну ефективність освітньому процесу для морських фахівців, які постійно знаходяться у міжнародному контексті.

Нагорна Олена Василівна, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ірино Вікторівно, які аспекти адаптації освітньої діяльності до європейських стандартів були враховані під час розробки навчально-методичного забезпечення для формування ІКК морських фахівців у рамках неперервної освіти?

Швецова І. В.: Дякую за запитання. Адаптація освітньої діяльності до європейських стандартів у навчально-методичному забезпеченні для формування ІКК морських фахівців в рамках неперервної освіти включає такі аспекти:

1. Врахування міжнародних стандартів та вимог міждисциплінарного підходу в навчальному процесі.

2. Застосування сучасних методик та інноваційних технологій навчання, що сприяють ефективному вивченню іноземної мови та розвитку комунікативних навичок.

3. Використання змішаного навчання (blended learning), яке поєднує традиційні та онлайн форми навчання, щоб максимально задовольнити потреби здобувачів освіти та відповісти на вимоги європейських стандартів.

4. Врахування специфіки професійної діяльності морських фахівців під час розробки навчального матеріалу та організації навчального процесу.

5. Встановлення системи оцінювання, що відповідає європейським стандартам, для ефективної перевірки рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності морських фахівців.

1. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (SOLAS)

2. Кодекс безпечної робочої практики (COSWP), який розроблено для детального викладу нормативно-правової бази з питань охорони здоров'я та безпеки на борту суден.

3. Міжнародна конвенція про підготовку, дипломування моряків та несення вахти (STCW) встановлює кваліфікаційні стандарти для капітанів, офіцерів та вахтового складу торговельних суден.

4. У зв'язку з інтеграцією модуля першої медичної допомоги до курсу, рекомендовано опрацювати третє видання «Міжнародного медичного довідника для суден», що містить інформацію про діагностику, лікування та профілактику проблем зі здоров'ям моряків на борту.

5. Згідно з Міжнародною конвенцією STCW 1978, ревізованою у 1995 році, Стандартні фрази морського зв'язку (SMCP) визначено як обов'язкову умову для осіб командного складу, відповідальних за навігаційну вахту на судах валовою місткістю 500 тонн і більше. SMCP має велике значення для безпеки мореплавства.

6. Конвенція про працю в морському судноплаванні (MLC, 2006) забезпечує широкий спектр прав і захисту для моряків на робочому місці, включаючи умови праці, проживання, відпочинку, харчування, охорону здоров'я, медичне обслуговування та соціальне забезпечення.

7. Кодекс засобів порятунку (LSA) встановлює міжнародні вимоги до засобів порятунку, визначених Конвенцією SOLAS.

ВИСТУПИЛИ

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Дослідження системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти представляє собою значний внесок у розвиток сучасної освітньої системи України, що перебуває на шляху інтеграції до європейських стандартів. Авторка дослідження виокремлює та обґрунтовує актуальність проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності в морській галузі, яка, як показано в дисертації, вимагає подальшого розвитку.

Ірина Вікторівна надає переконливі аргументи про недостатній ступінь дослідженості цієї теми, зокрема у контексті постійного оновлення вимог до професійних навичок фахівців, що включає не тільки технічні аспекти, але й мовленнєву компетентність, важливу для ефективної міжнародної взаємодії на морі. Дисертація сприяє глибокому розумінню необхідності систематичної підготовки та вдосконалення освітніх програм з метою підвищення рівня мовної підготовки та професійної майстерності морських фахівців.

Ірина Вікторівна Швецова у своїй дисертації виявляє важливість удосконалення методів формування іншомовної комунікативної компетентності, враховуючи специфіку морської індустрії. Зазначається, що процес навчання має відповідати міжнародним вимогам та бути спрямованим на практичне застосування здобутих знань у реальних умовах роботи на судні. Авторка пропонує комплексний підхід до підготовки курсантів, що включає не тільки традиційні методи навчання, але й інноваційні техніки, такі як мультимедійні технології, імітаційне моделювання, інтерактивні вправи. Це дозволяє здобувачам освіти не просто вивчати мову, а здобувати навички для ефективного міжкультурного спілкування та професійної взаємодії, важливих для сучасного мореплавства.

Дослідження також акцентує на потребі реформування освітньої системи з метою більш глибокої інтеграції морської освіти України до європейських і світових стандартів. Авторка вказує на важливість використання міжнародного досвіду та адаптації найкращих практик для підвищення якості освітніх послуг і підготовки фахівців, здатних конкурувати на глобальному ринку праці. Зрештою, дисертація Ірини

Швецової стає вагомим внеском у розробку освітніх стратегій та програм, що сприятимуть розвитку морської освіти в Україні і підвищенню її ефективності на міжнародній арені.

Робота характеризується логічною та збалансованою структурою, яка охоплює визначені дослідницькі завдання і демонструє досягнення цілей дослідження. Важливо відзначити, що текст дисертації комплексно розглядає різноманіття питань, пов'язаних із виконанням дослідницьких завдань, заснованих на значному обсязі релевантних інформаційних ресурсів та чітко вираженій науковій позиції автора.

Дисертація відзначається науковою оригінальністю та теоретичною вагомістю. Тези, узагальнення та висновки, які були сформульовані в роботі, є критично важливими для визначення ключових напрямів розвитку сучасної професійної освіти.

Важливо відзначити, що дисертація була підготовлена у відповідності з тематикою, запланованими науково-дослідними програмами кафедри англійської мови у судноводінні Херсонської державної морської академії. Протягом 2017-2018 навчального року дослідження зосереджувалася на «Впровадженні різнорівневого комунікативного навчання англійської мови за професійним спрямуванням в умовах компетентнісного підходу» (реєстраційний номер 0116U07229), де роль здобувачки полягала у розробці та апробації навчальних програм і методичних матеріалів.

У період 2019-2022 років дослідження фокусувалося на «Впровадженні технологій активного навчання у процес підготовки до ефективного морського професійного спілкування» (реєстраційний номер 0120U100188), де здобувачка брала участь у розробці та використанні активних методів, націлених на залучення здобувачів освіти до активної участі в процесі поліпшення їхніх мовних навичок.

Наразі, в рамках плану науково-педагогічної діяльності Херсонської державної морської академії у межах науково-дослідної роботи кафедри англійської мови у судноводінні «Інноваційні технології навчання для ефективно морської комунікації» (реєстраційний номер 0124U001986) в 2024, впроваджено «Колаборативне онлайн міжнародне навчання» (COIL) як інноваційне технологічне навчання для ефективно морської комунікації, що підкреслює напрямок інновацій у освітній діяльності.

Тему дисертації затверджено вченою радою Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» (протокол №4 (9) від 23.11.2021р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 08.02.2022 р.).

Ознайомлення з текстом дисертації дає всі підстави розглядати її як цілісне й завершене дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Дослідження акцентує на важливості інтеграції освітнього процесу в систему професійної підготовки, забезпечуючи глибоке розуміння та осмислення міжкультурної комунікації. Ця інтегрованість навчання виробляє

у здобувачів освіти здатність до адаптації та ефективної взаємодії у різноманітних культурних та професійних контекстах.

Дисертаційна робота Швецової Ірини Вікторівни становить значний науковий внесок у розвиток методичних підходів до освіти морських фахівців, сприяючи підвищенню якості морської освіти та підготовці кадрів, здатних ефективно відповідати викликам сучасного мореплавання.

Практичне значення отриманих результатів дослідження є незаперечним, оскільки воно зосереджено на розробці та впровадженні навчально-методичних матеріалів для дисципліни «Морська англійська» з урахуванням особливостей компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. В рамках дослідження було розроблено та інтегровано в освітній процес матеріали для вивчення навчальних модулів книги «Доки на суші», та книги для викладачів; розроблено електронні курси з дисципліни «Морська англійська»; створено банк аудіо- й відеоматеріалів, тестових завдань, розміщених на платформі «MOODLE»; впроваджено спецкурси «Основи іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами» та «Ділова іншомовна комунікативна компетентність: Продвинутий курс для морських лідерів»; підготовлено методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам («Методичні рекомендації для письмових завдань»); упроваджено методичні та наукові форуми «Професійний розвиток викладачів англійської мови у вищій школі»; підготовлено програми для B1 – C1 рівнів опанування загальної англійської мови.

Дисертація представляє собою незалежне наукове дослідження, у якому автор викладає власні ідеї та розробки, що сприяли вирішенню поставлених завдань. Термінологія дослідження відповідає стандартам подібних робіт та достатньо обґрунтована для досягнення цілей і вирішення ключових завдань. Дисертація містить теоретичні та методичні положення, а також висновки, які сформульовані дисертанткою особисто. В роботі дотримано принципи академічної доброчесності, а ідеї інших авторів, використані у дисертації, належно цитовані та використані для підтримки результатів дослідження.

Водночас робота Швецової Ірини Вікторівни не позбавлена деяких неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. Пункт 4.1 вказує, що під час першого етапу констатувального експерименту було розроблено силабус з фахової дисципліни «Морська англійська мова». Рекомендується надати посилання на цей силабус або включити його до додатків.

2. У пункті 3.2 рекомендується створити діаграми для візуалізації середніх балів контрольної та експериментальної груп на початку та в кінці експерименту, що сприятиме ефективній ідентифікації статистично значущих відмінностей між групами.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Отже, дисертація

Швецової Ірини Вікторівни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійним, оригінальним дослідженням, що має як теоретичне, так і практичне значення. Вважаю, що дисертація відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Окольніча Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Українська освітня система переживає період активної модернізації, метою якої є адаптація до загальноєвропейських освітніх стандартів та гарантування якісної підготовки фахівців. Аналіз дисертації Швецової Ірини Вікторівни вказує, що вона зосередилася на вкрай актуальній та недостатньо дослідженій проблематиці формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців у галузі навігації та управління морськими суднами в контексті неперервної освіти. В умовах глобалізації та зростання вимог до міжкультурної комунікації, дана проблема набуває особливої значущості у морській індустрії. Дисертація Ірини Вікторівни Швецової робить значущий внесок у педагогічні науки, зокрема, в систему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців морської галузі. Наголошується на розробці теоретичного обґрунтування педагогічних умов ефективності процесу, а також створенні комплексної моделі та інтегрованої методики навчання, яка включає передові навчальні технології.

Дисертація Швецової Ірини Вікторівни репрезентує собою комплексне дослідження, яке здійснює вагомий внесок у розробку методології формування іншомовної комунікативної компетентності морських фахівців у контексті неперервної освіти. Ця робота підкріплюється фундаментальними принципами етапного розвитку мотиваційних установок, ціннісних орієнтацій, теоретичних знань та практичних навичок, що особливо актуально, оскільки професійна діяльність у міжнародному морському середовищі вимагає не тільки глибокого знання спеціалізованих аспектів роботи, але й високого рівня мовної компетентності. Активне застосування проектних методологій, інтерактивних технік та сучасних освітніх технологій у навчанні є ключовим для стимуляції когнітивної активності здобувачів освіти. Це сприяє не лише глибокому засвоєнню навчального матеріалу, але й активній участі здобувачів у навчальному процесі, що є вирішальним для формування компетенцій, необхідних для успішної роботи на міжнародних морських судах.

Дисертація вирізняється логічно структурованим підходом, який охоплює визначені дослідницькі завдання та демонструє досягнення цілей дослідження у сфері формування іншомовної комунікативної компетентності. Текст дисертації глибоко аналізує аспекти навчання фахівців з навігації та управління морськими суднами, опираючись на значний обсяг

відповідних інформаційних джерел та виражаючи чітку наукову позицію автора. Робота вносить значний вклад у наукове поле та має важливе теоретичне значення. Представлені у ній положення, узагальнення та висновки є критично важливими для розвитку сучасних методик навчання у галузі морської освіти.

Вивчення тексту дисертації Швецової Ірини Вікторівни підтверджує її інтегрований і завершений характер як наукового дослідження, що вносить новизну та має як теоретичне, так і практичне значення у сфері формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. У дослідженні вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування цієї компетентності, визначено її структурні компоненти, а також розроблено технологію імплементації педагогічної системи в процес фахової підготовки. Це дослідження забезпечує реалізацію педагогічних умов, що сприяють формуванню високого рівня іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців, та передбачає вплив на критерії готовності на різних етапах їх підготовки: від початкового до професійного розвитку.

Результати дослідження підкріплені впровадженням інноваційних курсів, методичних рекомендацій та навчально-методичних посібників, апробація яких у освітньому процесі продемонструвала їх високу ефективність. Застосування удосконаленого діагностичного інструментарію зі спеціалізованими критеріями оцінки також заслуговує на увагу, оскільки сприяло підвищенню точності вимірювань і оптимізації навчального процесу.

У підсумку, робота Ірини Вікторівни Швецової стала фундаментальною основою для розвитку педагогічних наук у контексті підготовки кваліфікованих фахівців у галузі морського транспорту і заслуговує на визнання як важливий внесок у вдосконалення освітнього процесу у вищих закладах освіти.

Робота охоплює теоретичні та методичні положення та висновки, розроблені самостійно дисертанткою. Принципи академічної доброчесності були дотримані. Ідеї, запозичені від інших авторів, належно процитовані та використані для зміцнення наукових результатів дослідження. Дисертація представляє собою незалежне наукове дослідження, у якому автор викладає власні ідеї та розробки, що сприяли вирішенню поставлених завдань.

Отже, дисертація, кількість та обсяг публікацій, їх повнота розкриття змісту дисертації відповідає п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

Аналіз рукопису дисертації дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів. Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Водночас дослідження Ірини Вікторівни Швецової має певні неточності та включає положення. Серед них можна виділити наступні:

1. У пункті 4.1, присвяченому технології впровадження системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, зазначено, що оцінювання ефективності кожного модуля курсу здійснюється за допомогою тестів (Stop & Checks). Рекомендується включити приклад такого тесту та надати детальне пояснення критеріїв його оцінювання, щоб забезпечити більшу прозорість та зрозумілість методів перевірки навчальних досягнень.

2. Параграф 2.3 аналізує методики діагностики когнітивного критерію, але потребує деталізації механізмів оцінювання. Пропонується додати включити приклади специфічних інструментів та методів, використаних у діагностиці та обґрунтуванням їх ефективності. Це збільшить наукову точність та зрозумілість обговорення.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Отже, дисертація Швецової Ірини Вікторівни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійним, оригінальним дослідженням, що має як теоретичне, так і практичне значення. Вважаю, що дисертація відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

У контексті триваючих трансформацій української освітньої системи, спрямованих на відповідність європейським стандартам та забезпечення високої якості освіти, дисертація Швецової Ірини Вікторівни "Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти" відзначається своєчасністю та актуальністю. Аналіз змісту дисертації вказує на те, що дослідження адресує критично важливу та малодосліджену проблематику формування комунікативних навичок серед морських фахівців, що в умовах глобалізації та постійного розвитку технологій набуває особливого значення.

Дисертація Швецової Ірини Вікторівни зосереджене на вирішенні актуальної проблеми у сфері морської освіти, що полягає у розробці ефективної системи навчання, адаптованої до вимог сучасного ринку праці та міжнародної комунікації.

Наукова новизна роботи полягає у створенні комплексної системи, що включає кілька взаємопов'язаних блоків: концептуально-цільовий, змістовно-структурний, технологічний та діагностико-корегувальний. Ця система не тільки теоретично обґрунтовує, але й емпірично перевіряє педагогічні умови,

необхідні для формування іншомовної комунікативної компетентності. Додатково, робота вносить вклад у педагогічну практику через розробку нових методичних та навчальних матеріалів, а також через упровадження інноваційних педагогічних методів і форм освітнього процесу.

Особливу увагу в дисертації приділено оптимізації навчально-методичного супроводу на основі міждисциплінарного підходу та активному залученню здобувачів освіти до професійно-спрямованої освітньо-мовленнєвої діяльності. Значним є також удосконалення діагностичного інструментарію з розробленими критеріями оцінювання, що сприяє точнішому визначенню рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності.

Рецензія на дисертацію Швецової Ірини Вікторівни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» відображає змістовне і глибоке дослідження важливого аспекту професійної підготовки у морській індустрії. Авторка ставить за мету оптимізувати навчально-методичний супровід на основі міждисциплінарного підходу, використовувати інноваційні педагогічні методи та форми освітнього процесу, що є актуальним для забезпечення високої якості освіти фахівців.

Одним із важливих аспектів дисертації є впровадження системи, яка дозволяє здобувачам освіти активно залучатися у процес формування їх комунікативних навичок через занурення у професійно-орієнтовану освітньо-мовленнєву діяльність, зокрема в позааудиторну роботу. Це дозволяє здобувачам освіти не тільки вчити мову, а й одразу застосовувати отримані знання у контексті майбутньої професійної діяльності.

Авторка також розробила і удосконалила діагностичний інструментарій, який дозволяє оцінювати рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності за допомогою чітко визначених критеріїв, що сприяє об'єктивній оцінці та коригуванню освітнього процесу.

Швецова Ірина Вікторівна також уточнила сутність поняття «іншомовна комунікативна компетентність», виокремлюючи її інтегративний, системоутворюючий і особистісно-професійний характер. Це уточнення важливе для коректного розуміння цілей освітнього процесу та орієнтації на міжкультурну комунікацію, що є критичним для морських фахівців, що працюють у міжнародному контексті.

Загалом, дисертація Швецової Ірини Вікторівни представляє собою значний внесок у розвиток методологій підготовки морських спеціалістів, враховуючи потреби сучасного міжнародного професійного середовища. Її робота не лише теоретично обґрунтована, але й має важливе практичне застосування для поліпшення якості освіти і професійної підготовки майбутніх фахівців з навігації та управління морськими суднами.

Отже, дисертація Швецової Ірини Вікторівни є вагомим внеском у розвиток теорії та практики професійної освіти, забезпечуючи важливий напрямок для подальших досліджень та вдосконалення освітніх програм у сфері морського транспорту.

Тему дисертації затверджено вченою радою Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» (протокол №4 (9) від 23.11.2021р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 08.02.2022 р.).

Робота відзначається логічно структурованим підходом, охоплюючи визначене коло дослідницьких завдань та демонструючи досягнення визначених цілей. Текст дисертації комплексно висвітлює ряд питань, пов'язаних з виконанням дослідницьких завдань, опираючись на значний обсяг релевантних інформаційних джерел та зосереджуючись на науковій позиції автора. Дисертація представляє собою незалежну наукову працю, яка включає оригінальні ідеї та розробки дисертантки, сприяючи вирішенню поставлених завдань. Понятійний апарат дослідження відповідає академічним вимогам та є адекватним для досягнення цілей дослідження і вирішення основних завдань. Робота включає теоретичні та методичні положення, які формулюються самою дисертанткою, при цьому в дисертації дотримані принципи академічної доброчесності. Ідеї інших авторів, використані у дисертації, належно цитуються та використовуються для підтримки здобутків дослідника.

Аналізуючи повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях Швецової І. В. можна констатувати:

– кількість публікацій здобувача за темою дисертації у наукових фахових виданнях України, зарубіжних періодичних виданнях, наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection, Scopus, відповідає «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою кабінету міністрів № 1197 від 17 листопада 2021 р.;

– у висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дисертанта, які відображають основний зміст розділу.

Чітко виокремлено особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві.

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною працею дисертанта. Усі наукові результати, викладені в роботі, отримані автором особисто. У дослідженні використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується посиланням на джерело опублікування.

Проте у дослідженні виявлено деякі неточності, які потребують окремого обговорення. Слід зазначити такі:

1. У п. 4.1 зазначається, що під час ініціації міжпредметного підходу в освітньому процесі було визначено завдання з аналізу навчальної програми та розподілу навчального навантаження між дисциплінами, що викладаються українською мовою, та модулями курсу «Морська англійська мова». Для забезпечення повноти звітності та обґрунтування подальших кроків у реалізації цього підходу, рекомендується включити результати згаданого аналізу у вигляді оновленої робочої програми.

2. У п. 5.2 дисертації слід додати опис діаграми когнітивного критерію на формувальному етапі. Наявність такого опису є необхідною для забезпечення кращого розуміння та візуального сприйняття результатів дослідження.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Отже, дисертація Швецової Ірини Вікторівни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійним, оригінальним дослідженням, що має як теоретичне, так і практичне значення. Вважаю, що дисертація відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні результатів дисертації взяли участь:

Рацун О. А., доктор педагогічних наук, професор дав позитивну оцінку дисертаційному дослідженню в цілому. Зазначив, що Швецова І. В. комплексно й всебічно висвітлила наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. Наразі перед закладами вищої морської освіти постає проблема підвищення якості професійно орієнтованої іншомовної підготовки фахівців до рівня міжнародних стандартів через формування іншомовної комунікативної компетентності для здійснення професійної діяльності у полікультурному та багатомовному середовищі. Тому дисертаційне дослідження Швецової І. В. є актуальним і своєчасним.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Дисертація присвячена теоретичному й методичному обґрунтуванню системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. Розроблено й експериментально перевірено ефективність моделі формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. Обґрунтовано концепцію та організаційно-педагогічні умови реалізації системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та розроблено методики їх реалізації, технологію та навчально-методичне забезпечення цього процесу.

Практична вагомість результатів дослідження полягає у розробленні, апробації та впровадженні в освітній процес системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців із навігації і управління морськими суднами; визначенні організаційно-педагогічних умов реалізації завдань дослідження щодо системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами.

Результати дослідження досить широко опубліковані в 50 наукових працях автора, доповідались та знайшли схвалення на конференціях різного рівня.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Рацул О. А. дійшов висновку, що дисертаційну роботу Швецової І. В. «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Галета Я. В., доктор педагогічних наук, професор вказав, що у роботі чітко сформульовано позиції, що обумовили вибір теми. Адже сучасні тенденції щодо реформування та підвищення рівня якості володіння іноземною мовою в умовах глобалізаційних трансформацій, інтенсивного розвитку міжкультурних і професійних контактів з представниками інших країн, оновлення ціннісних пріоритетів українського суспільства актуалізує проблему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців із навігації і управління морськими суднами у системі неперервної освіти України, вимагаючи якісно нового підходу до їхньої підготовки, здатних встановлювати міжкультурні зв'язки та оперативно вирішувати проблеми в професійній та соціальній сферах.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Позитивної оцінки заслуговує наукова новизна та теоретичне значення дослідження, у дисертації вперше розроблено, експериментально перевірено та впроваджено в освітній процес систему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, яка містить взаємопов'язані блоки (концептуально-цільовий, змістовно-структурний, технологічний та діагностико-корегувальний), що є ідеальним відображенням механізму формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами у процесі фахової підготовки; теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти (оптимізація навчально-методичного супроводу на основі міждисциплінарного підходу; впровадження інноваційних педагогічних методів та форм освітнього процесу з метою залучення здобувачів освіти до активного процесу формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації і управління морськими суднами; занурення здобувачів освіти в активну професійно-спрямовану освітньо-мовленнєву діяльність у процесі позааудиторної роботи; забезпечення науково-методичного супроводу

професійного розвитку науково-педагогічних працівників щодо формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації і управління морськими суднами); розроблено технологію впровадження системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, що охоплює реалізацію організаційно-педагогічних умов та забезпечує підготовку майбутніх фахівців з навігації та управління морськими суднами до сформованості високого рівня іншомовної комунікативної компетентності, а також передбачає вплив на критерії сформованості (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-рефлексивний).

Вважаю, що дисертаційне дослідження Швецової І. В. «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» цілком відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого типу, і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Краснощок І. П., кандидат педагогічних наук, доцент наголосила на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, на науковій новизні дослідження.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Провідна ідея дослідження ґрунтована на положенні про те, що цілісний та динамічний освітній процес професійної підготовки фахівців з навігації і управління морськими суднами є соціально значущою потребою морської галузі, педагогічно та професійно детермінований, враховуючи сучасні процеси побудови суспільства знань, розвиток системи неперервної освіти, а також вітчизняний і зарубіжний досвід у підготовці фахівців цієї галузі.

Метою та результатом формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами в контексті неперервної освіти є розвиток інтегративної характеристики, яка об'єднує спеціалізовані знання, уміння та навички у володінні іноземною мовою. Ці компетентності взаємопов'язані з професійними мотивами та цінностями, що сприяють ефективному використанню іншомовних навичок для професійної діяльності в морській сфері, зокрема для ефективної міжкультурної комунікації.

Покажемо на нашу думку, є й те, що зміст дисертації оприлюднено у 50 наукових публікаціях: монографіях, статтях у провідних фахових

виданнях, у закордонних наукових виданнях, а також у матеріалах науково-практичних конференцій.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що концепція дослідження плідна, визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Краснощок І. П. підтримала рецензентів і зазначила, що дисертаційна робота Швецової І. В. є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Бабенко Т. В., кандидат педагогічних наук, доцент зазначила, що дослідження Швецової І. В. зумовлено сучасними вимогами до вдосконалення системи формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та потребою в ефективних шляхах формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами.

Швецова І. В. переконливо доводить, що застосування активних методів навчання, зокрема проєктні технології, інтерактивні техніки та сучасні освітні технології, відіграє ключову роль у стимулюванні когнітивної активності студентів та їх залученні до активної освітньої діяльності. Ефективне функціонування зазначеної системи реалізується через спеціально організований, цілеспрямований освітній процес, що інтегрований у структуру професійної підготовки фахівців, забезпечуючи формування високого рівня міжкультурної комунікативної компетентності, необхідної для ефективної професійної діяльності в міжнародному морському середовищі.

З урахуванням результатів аналізу наукових досліджень дисертанткою з'ясовано, що формування іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з навігації і управління морськими суднами у системі неперервної освіти ефективно може бути реалізовано завдяки розробленій і методологічно обґрунтованій концепції, яка характеризує цілісну структуру, механізми, стадії і технологію побудови та реалізації індивідуальних траєкторій формування іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з навігації і управління морськими суднами, що відіграють роль змістових освітньо-розвивальних програм управління цим процесом; формування іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з навігації і управління морськими суднами орієнтується на компетентнісну структурно-процесуальну модель, яка є результативно-цільовою основою системи формування іншомовної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в неперервній освіті; практична реалізація концепції формування іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з навігації і управління морськими суднами у системі неперервної освіти здійснювалася шляхом обґрунтування та ефективного реалізації комплексу організаційно-педагогічних умов, відповідного змісту, моделей, алгоритмів

освітніх інноваційних технологій, адекватних засобів навчально-методичного забезпечення, моніторингової діагностики освітнього процесу в закладах морського профілю; забезпечення теоретичної та методичної лінгвопрофесійної підготовки фахівців з навігації і управління морськими суднами відбувається з урахуванням провідних тенденцій, принципів у формуванні їх іншомовної комунікативної компетентності, що розкривають як внутрішню специфіку процесу, так і особливості зовнішнього розвивального впливу освітнього середовища.

Варто також визнати, що основні рекомендації виконаного дослідження доведені дисертантом до рівня можливості їх практичного застосування.

У висновках викладено найбільш важливі результати дисертації та можливі напрями продовження дослідження за тематикою дисертації.

Бабенко Т. В. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Швецової І. В. «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук, професор Рацул А. Б.: підсумовуючи обговорення дисертаційного дослідження Швецової І. В. зазначив, що поступила пропозиція:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Швецової Ірини Вікторіни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри педагогіки та спеціальної освіти щодо докторської дисертації Швецової Ірини Вікторіни (додається).

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Швецової Ірини Вікторіни
«Система формування іншомовної комунікативної компетентності
фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах
неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика
професійної освіти**

Актуальність теми. Євроінтеграційні процеси, стрімкий розвиток світового комерційного мореплавства, сучасний стан української морської транспортної галузі, зовнішні та внутрішні виклики соціоекономічного життя країни, обумовили підвищення вимог до підготовки конкурентноспроможних та висококваліфікованих фахівців морської галузі. Наразі перед закладами вищої морської освіти постає проблема підвищення якості професійно орієнтованої іншомовної підготовки фахівців до рівня міжнародних стандартів через формування іншомовної комунікативної компетентності для здійснення професійної діяльності у полікультурному та багатомовному середовищі.

Сучасні тенденції щодо реформування та підвищення рівня якості володіння іноземною мовою в умовах глобалізаційних трансформацій, інтенсивного розвитку міжкультурних і професійних контактів з представниками інших країн, оновлення ціннісних пріоритетів українського суспільства актуалізує проблему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців із навігації і управління морськими суднами у системі неперервної освіти України, вимагаючи якісно нового підходу до їхньої підготовки, здатних встановлювати міжкультурні зв'язки та оперативно вирішувати проблеми в професійній та соціальній сферах.

Питання підготовки компетентного фахівця закріплено у державних документах про освіту, таких як «Національна стратегія розвитку України на період до 2021 року», «Закон України «Про вищу освіту», державні стандарти освіти тощо. Формування іншомовної освіти здійснюється під впливом євроінтеграційних процесів й основних досягнень європейських країн із урахуванням таких документів Ради Європи як-от: «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання», «Проведення екзаменів із мови у відповідність до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти» та вимоги до Євроіспитів.

Міжнародне співробітництво у сфері освіти покликано забезпечити інтеграцію національної системи освіти в міжнародний освітній простір. Для реалізації цієї стратегії іншомовна освіта у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» визначена одним із ключових напрямів державної освітньої політики, а з-поміж основних її завдань – підвищення якості результатів навчання здобувачів освіти та конкурентоспроможності

української освіти, що в умовах неперервної освіти уможливило їхню готовність для успішного виконання професійної діяльності.

Одним із стратегічних завдань України є необхідність реформування сучасної концепції професійної підготовки фахівців з навігації і управління морськими суднами відповідно до міжнародних стандартів, які визначаються документами як міжнародного («Міжнародна Конвенція з підготовки, дипломування моряків і несення вахти» (2010), «Міжнародний Кодекс з управління безпекою», «Конвенція з охорони людського життя на морі» та ін.), так і національного («Морська доктрина України», «Стратегічний план розвитку морського транспорту на період до 2020 року», «Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року», «Положення про державну систему управління безпекою судноплавства» та ін.) рівнів.

На необхідності сформованості іншомовної комунікативної компетентності у морських закладах освіти акцентується міжнародні конвенції СОЛАС та ПДНВ, що є необхідною умовою формування загальної професійної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами.

В освітній теорії та практиці накопичено значний науковий доробок, який може слугувати підґрунтям для вивчення теоретичних і методичних засад формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, а саме:

– імперативи стратегії розвитку професійної підготовки фахівців (В. Бондар, Я. Галета, Т. Довга, М. Євтух, Ю. Котелянець, Г. Лещенко, Л. Лук'янова, Н. Онищенко, В. Плющ, Н. Подопригора, О. Рацул, Н. Рідей, Т. Стратан-Артишкова, О. Шапран та ін–закономірності створення та інноваційного освітнього середовища (І. Гевко, Ю. Биков, Л. Карташова, Л. Макаренко, І. Смирнова та ін.)

– особливості формування іншомовної комунікативної професійної компетентності фахівців морської галузі (С. Барсук, Н. Бобришева, Р. Гришкова, О. Заболоцька, В. Золотавська, В. Ключко, Л. Ліпшиць, О. Літкової, І. Литвиненко, Н. Огородник, І. Рябуха, В. Смелікової, О. Сотер, М. Шерман, А. Юрженко та ін.);

– теоретичні та методичні засади професійно орієнтованої підготовки фахівців морського профілю (Б. Буркинський, С. Волошинов, О. Дендеренко, О. Гуренкова, В. Желясков, О. Заболотська, В. Захарченко, С. Козак, О. Літкова, І. Литвиненко, У. Ляшенко, С. Моркотун, І. Сокол, В. Чернявський, Т. Шелест, М. Шерман, Л. Щербак та ін.);

– теоретичні і методичні аспекти системи неперервної освіти та освіти дорослих (В. Бобрицька, Л. Вовк, О. Даниленко, Н. Демяненко, І. Зязюн, В. Мадзігон, Н. Ничкало, В. Радкевич, Н. Протасова, С. Сисоєва, В. Слабко та ін.).

Узагальнюючий аналіз досліджень та пріоритетних заходів, що спрямовані на реалізацію державної політики вдосконалення освітнього процесу іншомовної освіти щодо формування іншомовної комунікативної

компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, вказує на наявність суперечностей між:

– зростаючими вимогами міжнародних і національних стандартів якості іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами та недостатнім рівнем їхньої професійної підготовки;

– необхідністю формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та відсутністю науково обґрунтованих організаційно-педагогічних умов забезпечення цього процесу;

– сучасними вимогами до вдосконалення системи формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти та реальним станом її науково-педагогічного забезпечення;

– потребою в ефективних шляхах формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами і недостатньою науково-методичною розробленістю основ застосування сучасних технологій.

Соціальна значущість та об'єктивна потреба морської галузі у фахівцях з навігації і управління морськими суднами з високим рівнем сформованості іншомовної комунікативної компетентності, недостатня теоретико-методична розробленість означеної проблеми в теорії та методиці професійної освіти, необхідність вирішення виявлених суперечностей, зумовили вибір теми дисертаційного дослідження

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики «Впровадження різнорівневого комунікативного навчання англійської мови за професійним спрямуванням в умовах компетентнісного підходу» (Державний реєстраційний № 0116U07229, 2017-2018 р.); «Впровадження технологій активного навчання у процес підготовки до ефективного морського професійного спілкування» (Державний реєстраційний № 0120U100188, 2019-2022 р.); «Інноваційні технології навчання для ефективної морської комунікації» (Державний реєстраційний № 0124U001986, 2024-2025 р.).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» (протокол № 4 (9) від 23.11.2021 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 08.02.2022 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в

дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень. Достовірність підтверджується результатами апробації на численних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дисертаційного дослідження, що визначають новизну наукових результатів полягатимуть у тому, що:

– *уперше розроблено*, експериментально перевірено та впроваджено в освітній процес систему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, яку представлено в компетентнісній структурно-процесуальній моделі, що містить взаємопов'язані блоки (концептуально-цільовий, змістовно-структурний, технологічний та діагностико-корегувальний), що є ідеальним відображенням механізму формування професійної іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами у процесі професійної підготовки; *теоретично обґрунтовано* організаційно-педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти (оптимізація навчально-методичного супроводу на основі міждисциплінарного підходу; упровадження інноваційних педагогічних методів та форм освітнього процесу з метою залучення здобувачів освіти до активного процесу формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців навігації і управління морськими суднами; занурення здобувачів освіти в активне професійно-спрямоване освітньо-мовленнєве середовище у процесі самоосвітньої діяльності; забезпечення науково-методичного супроводу процесу формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації та управління морськими суднами); *розширено* понятійно-термінологічний апарат педагогіки за рахунок уточнення таких понять, як: «система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами у системі неперервної освіти», «іншомовна комунікативна компетентність» та «рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами» відмінне від наявних, що розширило сферу його вживання в теорії та методології неперервної морської освіти; *розроблено* технологію впровадження моделі формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти, яка базується на виокремлених організаційно-педагогічних умовах та забезпечує ефективність сформованості високого рівня іншомовної комунікативної компетентності; визначено критерії

сформованості (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-рефлексивний) протягом етапів формування (перший – початковий, другий – базовий, третій – поглибленої підготовки, четвертий – професійний розвиток); критеріально-оцінювальний апарат для здійснення ефективності діагностики та оцінювання рівнів сформованості;

– *удосконалено* діагностичний інструментарій для дослідження сформованості іншомовної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти; доведено доцільність відбору змісту формування іншомовної комунікативної компетентності на міждисциплінарній інтегративній основі як засобу формування цілісних знань здобувачів;

– *подальшого розвитку* набули шляхи та методи вдосконалення системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні, апробації та впровадженні в освітній процес системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців із навігації і управління морськими суднами; визначенні організаційно-педагогічних умов реалізації завдань дослідження щодо системи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами, а саме:

– методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам щодо виконання письмових завдань «Методичні рекомендації до виконання письмових завдань»;

– програми для B1 – C1 рівнів опанування загальної англійської мови;

– навчально-методичні матеріали з дисципліни «Морська англійська» для вивчення розділів «Bulk Cargoes Carriers» та «Visual and Sound Signaling» та книги для викладачів до цих модулів;

– матеріали методичного та наукових форумів «Професійний розвиток викладачів англійської мови у вищій школі»;

– електронні курси з дисципліни «Морська англійська»; створено банк аудіо- й відеоматеріалів, тестових завдань, розроблених з використанням платформи «MOODLE».

За матеріалами дослідження розроблено та впроваджено в освітній процес спецкурси:

– «Основи іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами» для рівнів молодший бакалавр та бакалавр спеціальності «Навігація і управління морськими суднами»;

– «Ділова іншомовна комунікативна компетентність: продвинутий курс для морських лідерів» та для практичної підготовки здобувачів освіти магістерського рівня спеціальності «Навігація і управління морськими суднами»;

– «Leadership and Team Dynamics» та «Mastering Team Leadership and Communication» процесі колаборативного онлайн міжнародного навчання (COIL)

Підготовлено та впроваджено в освітній процес навчально-методичні матеріали навчальної дисципліни «Морська англійська», а саме: книга для здобувачів освіти курсу «While Ashore» (у співавторстві), «Welcome aboard» (у співавторстві) та для викладачів Teacher's book з урахуванням особливостей компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти.

Результати дослідження апробовано у міжнародних *проектах*: «Hello Project Ukraine», Плімут (Велика Британія, 2022-2024), «Mental health», (Плімут, Велика Британія, 2022), «Управління інтернаціоналізацією та німецько-українське академічне співробітництво 2022-2023», Ганновер, Німеччина, 2022-2023), «Ukrainian Stand CO2 – Ukrainian Higher Education Institutions» (Роттердам, Нідерланди, 2023), «Erasmus + Teaching Mobility at Lithuanian Maritime Academy. Erasmus + programme Key Action 1 mobility project KA107 between institutions». Литовська морська академія, Клайпеда, Литва, 2023 та 2024).

Результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Херсонської державної морської академії та її Відокремленого структурного підрозділу «Морський фаховий коледж ХДМА» (довідка № З/0671 від 29.03.2024), Київського державного університету інфраструктури та технологій (довідка № 5671 від 17.04.2024), та його Відокремленого структурного підрозділу «Київський фаховий коледж морського і річкового флоту та транспортних технологій ДУІТ» Національного університету «Одеська морська академія» та її Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж морського транспорту» (довідка №К/0895 від 03.05.2024 року) та Одеського національного морського університету та його Відокремленого структурного підрозділу «Чорноморський фаховий коледж Одеського національного морського університету» (довідка № К/0387 від 22.05.2024 № К/0598).

Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві. Предметно-мовне інтегроване навчання у викладанні «морської» англійської мови: можливості та переваги» (внесок автора 70 %) автором представлено дослідження навчального процесу та концепції модулів CLIL, що викладаються в курсі «Морська англійська мова» для здобувачів морських спеціальностей, у статті «Методологічні засади формування іншомовної компетентності: аналіз навчальних потреб» (внесок автора 65 %) окреслено застосування змішаних методологічних підходів для дослідження потреб здобувачів освіти в контексті курсів англійської мови спеціального призначення, що дозволило продемонструвати, як адаптація навчальних програм до конкретних професійних сценаріїв могла ефективно збільшувати рівень іншомовної комунікативної компетенції та сприяти кар'єрному зростанню здобувачів освіти, у статті «Упровадження змішаного навчання (Blended learning) у процесі викладання англійської мови за професійним спрямуванням» (внесок автора 65 %) проаналізовано методичних аспектів змішаного навчання в контексті використання інформаційних технологій для адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб та темпів навчання

студентів, що сприяло підвищенню їх мотивації та вдосконаленню знань англійської мови за професійним спрямуванням через платформу Moodle, у статті «Формування мовленнєвої компетентності в курсантів перших курсів на заняттях англійської мови» (внесок автора 60 %) представлено розробку дидактичного забезпечення, спрямованого на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців морського флоту, що є відповіддю на виклики мультикультурного професійного співробітництва та необхідність подолання мовних бар'єрів, у статті «Стратегія вивчення стандартних фраз для спілкування у морі на заняттях із морської англійської мови» (внесок автора 50 %) розкрито методологічно обґрунтовану систему викладання стандартних морських комунікаційних фраз, запропоновано практичні вправи та завдання для їх вивчення під час морських уроків англійської мови, у статті «Міждисциплінарне навчання: початкові зусилля і результати» (внесок автора 50 %) розкрито необхідність та охарактеризовано методи впровадження міждисциплінарного навчання в академічні програми, а також висвітлено роль співробітництва педагогічного колективу у подоланні інституційних бар'єрів для більш ефективного освітнього процесу, у статті «Стандартні фрази для спілкування в морі як навчальна потреба» (внесок автора 50 %) проаналізовано систематичне засвоєння стандартних морських фраз та методологічно обґрунтовано послідовність навчальних завдань на електронній освітній платформі Moodle, у статті «Theoretical fundamentals of study of values and value orientations in management of psychological scientific space» (внесок автора 37%) (Scopus) проаналізовано різні психологічні теорії цінностей, виявивши їх унікальне трактування і визначив дві основні характеристики ціннісних орієнтацій: значення та особистісний зміст, у статті «Speech culture: Postmodern dimensions of the professional standard» (внесок автора 35 %) (Web of Science) окреслено застосування описового методу та лінгвістичного спостереження для виокремлення та визначення змісту понять «культура мовлення» та «культура професійного мовлення», у статті «Theoretical fundamentals of studying a foreign language in the formation of an individual trajectory of higher education» (внесок автора 40 %) визначено індивідуальну траєкторію навчання англійської мови, що базується на використанні спеціалізованої літератури для підтвердження гіпотези про відповідність дидактичних та освітніх методів унікальним когнітивним здібностям та потребам здобувачів освіти, у статті «Professional-oriented communicative competency of seafarers» (внесок автора 50 %) проаналізовано професійно-орієнтовану комунікативну компетентність моряків, ідентифікуючи її як комплексне явище, що вимагає систематичного підходу для оптимізації навчальних процесів у морській галузі на основі міжнародних стандартів, у статті «Professional aspects of teaching English in the framework of digitalization of higher education» (внесок автора 60 %) охарактеризовано використання цифрових ресурсів і мультимедійних технологій у викладанні англійської мови, обґрунтовано важливість інтеграції онлайн-ресурсів для підвищення ефективності дидактичних процесів і розвитку професійних навичок у контексті цифровізації освіти.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження на різних етапах доповідалися на засіданнях кафедри англійської мови Херсонської державної морської академії (2018–2024) та обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема:

міжнародних – «50 Years of MARPOL: Celebrating a Legacy, Building a Sustainable Future of the Maritime Industry» (Батумі, Грузія, 2023), «Information and Innovation Technologies in the XXI Century» (Катовіце, Польща, 2023), «Мова як засіб міжкультурної комунікації» (Херсон – Хмельницький, Україна, 2023), «ICT in Education, Research and Industrial Applications» (Івано-Франківськ, Україна, 2023), «Сучасні досягнення в науці та освіті» (Нетанія, Ізраїль, 2023), «Boost Your Network and Share Your Internationalisation Experience at the EAIE conference» (Україна-Німеччина, 2023), «Learning & Teaching: after War and during Peace» (Харків, Україна, 2023), «Actual Problems of Teaching Educational Components of Social and Humanitarian sphere in Higher Education» (Херсон, Україна, 2023), «Management of International and German-Ukrainian Academic Cooperation 2022/2023» (Роттердам, Нідерланди, 2023), «Digitalization in Maritime education and training» (Херсон, Україна, 2023), «Розвиток соціально-технічних інновацій у вищій морській освіті в межах Європейського простору вищої освіти» (Клайпеда, Литва, 2023), «Інноваційні підходи до розвитку компетентнісних якостей фахівців в умовах професійного становлення» (Ізмаїл, Україна, 2022), «Проблеми сталого розвитку морської індустрії» (Херсон, Україна, 2022), «Сучасна філологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Одеса, Україна, 2022), «The Driving source of science and trends» (Ковентрі, Велика Британія, 2021), «Modern Innovative and Information Technologies in the Development of Society» (Катовіце, Польща, 2020), «Individualization of Learning: Theory and Practice» (Ополе, Польща, 2020), «The Cloud Storage Service for the Online Studying on the Example on the Zoom Platform» (Люблін, Польща, 2020), «Сучасні інформаційні та інноваційні технології на транспорті» (Херсон, Україна, 2019).

всукраїнських – «Педагогіка у вимірі соціокультурних досліджень» (Херсон, Україна, 2019), «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» (Київ, Україна, 2021), «Інтерактивне навчання. Результати наймасштабнішої співпраці ІТ-бізнесу та освіти 2022» (Київ, Україна, 2022).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Дисертація складається із анотацій українською та англійською мовами, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (310 найменувань), 7 додатків, містить 32 таблиць та 13 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 546 сторінок, із них 458 сторінок основного тексту).

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження висвітлено у 45 наукових працях, з яких: 17 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки (із них 7 – у співавторстві), 3 статті у періодичних зарубіжних виданнях, індексованих у наукометричних базах у співавторстві (із них 1 – у виданні, яке входить до наукометричної бази Scopus та 2 – Web of Science)), 2 статті в іноземних наукових виданнях (у співавторстві), 1 монографія, 3 колективні монографії в іноземних виданнях, 15 тез у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій (із них 3 – у співавторстві), 2 – навчальні посібники у співавторстві, 1 методичні рекомендації у співавторстві.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, що відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Швецова І. В. Організаційно-педагогічні умови системи формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. Київ. *Наукові записки: збірник наукових статей*, упор. Л. Л. Макаренко, вип. CLV (156), М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова, Видавничий дім «Гельветика». 2024. (Серія педагогічні науки).
2. Shvetsova I. Assessment Criteria, Indicators and Levels of Foreign Language Communicative Competence of Future Specialists in Navigation and Ship Handling at Sea. Київ. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. (Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи). 2024. вип. 99. Видавничий дім "Гельветика".
3. Швецова І. В. Інтеграція позааудиторної діяльності у процес формування лідерської компетентності майбутніх фахівців з навігації і управління морськими суднами. Київ. *Перспективи та інновації науки* (Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина"). 2023. вип. 15(33). С. 1309. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)).
4. Швецова І. В. Методологічні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами. Дрогобич. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 65. Том 3. С. 220-225. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-3-34>.
5. Shvetsova I. The importance of communication skills in the formation of leadership competence of future specialists in navigation and management of ships. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2023. (5)(56). Pp. 11-16. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2023.291442>.
6. Shvetsova I. Foreign language communication of specialists of Navigation and ship handling at sea: Theoretical concept. Одеса. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Видавничий дім «Гельветика». 2023. С. 26-29. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.62.2.6>
7. Швецова І. В. Принципи формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2023. Вип. 4(55). С. 21-27. <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2023.289172>
8. Shvetsova I. Competence-based approach in foreign language teaching for specialists in Navigation and Ship Handling. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 61. Том 2. С. 164-167. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.2.32>

9. Швецова І. В., Бондаренко В. В. Предметно-мовне інтегроване навчання у викладанні «морської» англійської мови: можливості та переваги. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ. Видавничий дім «Гельветика». 2023. Вип. 92. Том 2. С. 80-86. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/41886>
10. Швецова І. В. Сутність і специфіка іншомовної компетентності майбутніх фахівців із навігації й управління морськими суднами. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. Вип. 2(38). С. 152-157. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-2-24>. <https://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2347>
11. Швецова І. В., Бондаренко В. В. Методологічні засади формування іншомовної компетентності: аналіз навчальних потреб. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич. 2021. Вип. 42. Том 3. 188 с. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-3-30>.
12. Швецова І. В. Іншомовна компетентність: педагогічні та лінгвістичні аспекти. *Нова філологія. Збірник наукових праць*. 2021. (83). С. 276-281. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-83-40>.
13. Швецова І. В. & Бондаренко В. В. Упровадження змішаного навчання (Blended learning) у процесі викладання англійської мови за професійним спрямуванням. *Молодий вчений*. 2019. Вип. 7.2(71.2). <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/323>
14. Швецова І. В. Бондаренко В. В. Формування мовленнєвої компетентності в курсантів перших курсів на заняттях англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Філологія». 2019. (38). Том 1. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/321>
15. Кудрявцева В. Ф., Швецова І. В. Стратегія вивчення стандартних фраз для спілкування у морі на заняттях із морської англійської мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи, Київ, Видавничий дім «Гельветика». 2019. Вип. 67. С. 139-143. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27385>.
16. Кудрявцева В. Ф., Швецова І. В. Міждисциплінарне навчання: початкові зусилля і результати. *Освітній простір України*. 2019. Вип. 15. С. 255-261. DOI: 10.15330/esu.15.255-261. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/367>.
17. Кудрявцева В. Ф. та Швецова І. В. Стандартні фрази для спілкування в морі як навчальна потреба. *Педагогічні науки*. 2019. Вип. LXXXVIII. С. 104-109. DOI: 10/32999/ksu2413-1865/2019-88-17. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/635>

Монографія:

18. Швецова І. В. Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти: моногр. Херсон. Науковий парк ХДМА: «Інновації морської індустрії», 2024. 364 с.

Статті у періодичних зарубіжних виданнях, індексованих у наукометричних базах

19. Melnychuk, S., Kurova, A., **Shvetsova, I.**, Shcherbakova, O., Tsilimak, O. M., & Luts, L. Theoretical fundamentals of study of values and value orientations in management of psychological scientific space. Cullowhee. *Journal of Management Information and Decision Sciences*. 2021. Vol. 24. No. 2. P. 1-6. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223116027&eid=2-s2.0-85102774069>.

20. Stratulat, N., Martina, O., Tretiak, N., Hordiichuk, M., Boieva, E., & **Shvetsova, I.** Speech culture: Postmodern dimensions of the professional standard. Iasi. *Postmodern Openings*. 2021. Vol. 12. No. 2. P. 367-386. <https://doi.org/10.18662/po/12.2/313>. <https://doi.org/10.18662/po/12.2/313>.

21. Postolenko, I., **Shvetsova, I.**, Kondrashova, O., Husak, V., Dniprovskaya, T., & Pysmenna, I. Theoretical fundamentals of studying a foreign language in the formation of an individual trajectory of higher education. São Carlos. *Laplace em Revista*. 2021. Vol. 7. No. 2. P. 721-728. <https://doi.org/10.24115/S2446-62202021721151p.721-728>.

Наукові статті в іноземних виданнях

22. **Shvetsova, I. V.**, & Moroz, O. Professional-oriented communicative competency of seafarers. Katowice. *Zeszyty naukowe wyższej szkoły technicznej w Katowicach*. 2020. No. 12. Pp. 173-184. ISSN 2082-7016; e-ISSN 2450-5552. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/1639/>

23. Leshchenko, A., **Shvetsova, I.**, & Husiev, V. «Sandpits» as an Innovative Method of Transdisciplinary Research in Higher Maritime Education". Klaipeda. Lithuanian Maritime Academy. 2023. <https://www.researchgate.net/publication/380528280>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. Shvetsova, I. Deep active learning: towards greater motivation to develop foreign language communicative competence. Netanya. *Сучасні досягнення в науці та освіті: Збірник праць XVIII Міжнар. наук. конф. Khmelnytskyi: ХНУ*. 2023. p. 215. <https://elar.khmnu.edu.ua/items/4810c311-0ba7-41f0-950e-f77f2ee36ccb>.

25. Shvetsova, I. & Vybyk, T. Professional aspects of teaching English in the framework of digitalization of higher education. Kherson. *Актуальні проблеми викладання освітніх компонент соціально-гуманітарного спрямування у вищій школі: Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції*. Херсонська державна морська академія. 2023. P. 330. <https://www.researchgate.net/publication/380791464>.

26. Shvetsova, I. Educational and methodological support of professional training of seafarers in the Maritime English course. Kharkiv. *Цифрова трансформація професійної підготовки фахівців в умовах застосування SMART-освітніх технологій: стан, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції. Комунальне підприємство «Міська друкарня». 2023. Р. 242-247. <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/43430>.

27. Швецова І. В. Формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами: навчально-методичне забезпечення. Ізмаїл. *Інноваційні підходи до розвитку компетентнісних якостей фахівців в умовах професійного становлення*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя: АА Тандем. 2022. С. 399. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2440>

28. Shvetsova, I. Formation of foreign language communicative competency in Maritime Educational institution in war conditions. Київ. *Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти*: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції. ДНУ «Інститут освітньої аналітики». 2022. С. 88-90. https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/book-of-abstracts_ssi-iea_2022.pdf.
<http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2353>

29. Shvetsova, I. Foreign language competence in Maritime professionals: content and language integrated learning. Ізмаїл. *Сучасні підходи до високоефективного використання засобів транспорту*: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя: АА Тандем. 2021. 540 с. DOI: 10.13140/RG.2.2.14310.55368. ISBN 978-966-488-247-4. https://www.researchgate.net/publication/382150834_Foreign_language_competence_in_Maritime_professionals_content_and_language_integrated_learning.

30. Shvetsova, I. V. English for specific purposes: the communication approach. Київ. *Таврійські філологічні читання*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського. 2021. 284 с. (С. 239-241). <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/1881>.

31. Швецова І. В. Актуальні питання розвитку професійної компетентності майбутніх судноводіїв. Київ. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XV звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції. ІІТО НАПН України. 2021. С. 228-230. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/1911>.

32. Швецова І. В. Соціокультурний компонент іншомовної компетентності майбутніх фахівців з навігації і управління морськими суднами. Херсон. *Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості*: Зб. наук. праць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції. ФОП Вишемирський В.С. 2021. 348 с. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2362>

33. Швецова І. В. Професійно орієнтований підхід до моделювання змісту іншомовної компетентності в контексті підготовки майбутніх

судноводіїв. Ізмаїл. *Інноваційні підходи до розвитку компетентнісних якостей фахівців в умовах професійного становлення*: тези V Міжнародної науково-практичної конференції. 2021. С. 390-395. <https://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2350>.

34. Швецова І. В. Застосування технології віртуальної реальності на практичних заняттях з морської англійської мови. Хмельницький. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : тези доп. XI міжнар. наук.-практ. Конференції. ХНУ. 2021. С. 240-242. ISBN 978-966-330-400-7. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2361>.

35. Shvetsova, I. V., & Bondarenko, V. V. Flipped learning approach to teaching Maritime English. Одеса. *Сучасна філологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: Міжнародна науково-практична конференція. Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень». 2020. с. 89-91. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/1563>

36. Кудрявцева В. Ф., & Швецова І. В. Стратегія вивчення стандартних фраз спілкування у морі на заняттях із морської англійської мови. Херсон. *Педагогіка у вимірі соціокультурних досліджень*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Айлант. 2019. С. 137-139. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/366>

37. Швецова І. В. Формування мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців морського флоту на заняттях англійської мови. Херсон. *Сучасні інформаційні та інноваційні технології на транспорті (MINTT-2019)*: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, Херсонська державна морська академія. 2019. С. 447-450. https://www.researchgate.net/publication/382200313_FORMUVANNA_MOVLE_NNEVOI_KOMPETENTNOSTI_MAJBUTNIH_FAHIVCIV_MORSKOGO_FLOTU_NA_ZANATTAH_ANGLIJSKOI_MOVI

38. Shvetsova, I. V. The communicative competence of the future navigator as a manager. Херсон. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. *Підготовка управлінських кадрів в контексті нового закону України "про освіту*. ХДУ. 2018. 330 с. https://www.researchgate.net/publication/382199434_The_communicative_competence_of_the_future_navigator_as_a_manager.

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації

Колективні монографії в іноземних виданнях

39. **Shvetsova I.** Technology of active training implementation to maritime English course. *Innovative and information technologies in educational processes*. Monograph. Katowice. Poland : Publishing House of University of Technology, 2020. #38. С. 264-269. ISBN 978-83-957298-5-0. <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/60079adc171c4a4828421ab4cb3b1a5a.pdf>

40. **Shvetsova I.** Trends in the development of foreign language education in the context of training of future navigations. Integration of academic simulation-based and practical training of maritime professionals. Riga. A collective

monograph. Baltija Publishing. 2021. Pp. 156-166. ISBN 978-9934-26-106-0. UDC

378.162:656.61.https://www.researchgate.net/publication/380571254_Trends_in_the_development_of_foreign_language_education_in_the_context_of_training_of_future_navigations

41. **Shvetsova I.** The Use of Artificial intelligence in education as an effective tool for developing foreign language communicative competency. *Contemporary technologies and society: innovations, artificial intelligence, and challenges*. Collective Scientific Monograph. Katowice. Poland: Academy of Silesia. 2023 Chapter: 4.5 (с. 642-647) DOI: 10.54264/M029. <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2395>.

Навчальні посібники

42. Bondarenko V., Moroz O., **Shvetsova I.** While Ashore: coursebook. Efficient Approach. Kherson: “STAR” PH, 2018. 132 p. https://www.researchgate.net/publication/382213079_Efficient_Approach.

43. Vid A., Frolova O., Kudryavtseva V., Moroz O., **Shvetsova I.** While Ashore: coursebook. Bulk Cargo Carriers. Kherson: KSMA Science Park “Maritime Industry Innovations” Ltd, 2021. 250 p. ISBN 978-966-1596-15-2. https://www.researchgate.net/publication/382213005_Bulk_Cargo_Carriers.

Методичні рекомендації

45. Кудрявцева В. Ф., Барсук С. Л., Бобришева Н. М., Іщенко М. П., **Швецова І. В.** Методичні рекомендації до виконання письмових завдань. Херсон, 2020 26 с. URL: <http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/2160>.

Дисертація Швцової Ірини Вікторіни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійною та завершеною науковою працею, у якій виконано конкретне наукове завдання (теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено систему формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти).

Дисертація відповідає вимогам, передбаченим п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Швцової Ірини Вікторіни «Система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри педагогіки та спеціальної освіти щодо докторської дисертації Швецової Ірини Вікторіни (додається).

З даного питання відбулося голосування.

Результати голосування:

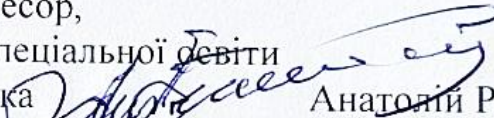
«за» – 14;

«проти» – немає;

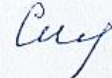
«утримались» – немає.

Постанова і висновок прийняті відкритим голосуванням одноголосно.

Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка Анатолій РАЦУЛ

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка Наталія САВЧЕНКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка Тетяна ОКОЛЬНИЧА

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка Оксана ФЛОНЕНКО

«25» квітня 2024 р.

